

OPINA națională

Revista națională de informație, opinie și idei de larg interes național
FINANȚATĂ DE FUNDATA "ROMANIA DE MAINE"

ȘTIINȚA ȘI SOCIETATEA TRANZIȚIEI CERINȚELE UNEI DEZBATERI PUBLICE

Prof.dr.Aurelian BONDREA

După cum se stie, relația dintre știință și societate, în sensul influenței reciproce sau interdependență lor, constituie o tendință destul de veche și mult dezvoltată în diferite medii sociale, în primul rând de către cercetători (sau cunoscătorii de știință), dar și de către factorii de conducere social-politica (omnenii politici) din toate ţările.

Dezbaterea s-a concentrat asupra unei diversități practic inepuizabile de teme și aspecte, de-a lungul timpului exprimându-se, în ce privește metodele, temele sau finalitatea științelor, puncte de vedere adesea contradictorii, dar mai totdeauna complementare sau concordante în privința funcției sociale a științei, a eticii și rationalității utilizării descoperirilor ei. Cu timpul, s-a creat chiar și o disciplină specifică: **sociologia științei**, care, cum subliniază diferență

specialiști ai domeniului, examinează mediul socio-cultural al științei (sau științelor), problemele deontologiei cercetării, ale selecției și recrutării, ale aplicării noilor descoperiri, comunicarea între cercetători și utilizatori, ca și metodele sau sistemele de organizare, de recompense, precum și alte aspecte privind comunitatea științifică, progresele științei etc.

O problematică aparte "a ridicat" mult timp imixtua nepartizanatului ideologic, mai precis împunerarea vizionilor exclusiviste, dogmatice în știință, îndeosebi în sfera științelor sociale sau umaniste, chiar definirea și sfera de preocupări a acestora fiind mai mult sau mai puțin justificat disputate.

Fapt este că dezvoltarea omenirii a fost și este strâns legată de progresele științei și tehnicii, revoluția tehnico-științifică generând

transformări radicale în toate domeniile, iar o dată cu aceasta, în ameliorarea condițiilor de viață ale oamenilor. Este un adevăr evident că societatea în general, statele și guvernele au inițiat, în funcție de posibilități și resurse financiare, anumite strategii sau politici față de știință, de diversele ei ramuri, stimulând cercetarea fundamentală și aplicată, practicând periodic priorități, orientând adesea descoperirile în funcție de interes conjunctural sau de durată. Nu de puține ori în istorie, primatul intereselor (îndeosebi economice și politice) a introdus embargouri și restricții în privința circuitului cunoștințelor și descoperirilor științifice; statele, guvernele, diversele asociații, fundații sau companii economice au legiferat norme și comportamente privind circuitul creației științifice, rezultatele acestora devenind obiect și subiect de tranzacții și de schimb, de concurență.

(Continuare în pag. 2)

PLEDOARIE PENTRU MEDICINA PALIATIVĂ

Acad. Ștefan MILCU

Este un moment recenziu pentru transformarea a medicii contemporane prin penetrarea tehnologiei în gândirea și practica medicală. Datorită acestei penetrări, tradiționala relație dintre medic și bolnav, dintre medicii însăși cu o specializare limitată, trebuie să fie înlocuită - iar în unele cazuri și fostă înlocuită - printr-o tehnologie care elimină caracterul sacru al asistenței omului bolnav. În plus, ignorarea istoriei medicinii sau minimalizarea acesteia în învățământul medical, precum și eliminarea jurământului hipocratic, rostit la conferința călății de doctor, au contribuit la transformarea medicului într-un tehnician care manipulează o aparatură în asistența omului bolnav, până în pragul morții, când îl părăsește sau îl chinuiește.

Când bolnavul a intrat pe drumul fără întoarcere este părăsit, ignorându-se rolul obligatoriu sacru al medicului care, alături de preot și nu rareori singur, ajută trecerea în eternitate printr-o exemplară dăruire umană. O dăruire pe care - vă î - unii au pierdut-o tocmai prin trans-

ferența profesională de medie într-un simplu funcționar ce respondă unui interventor într-o respondere de a spune viață până în efigie.

Evoluția spre moarte a unui bolnav nu constă în pleberea lui, mai ales că există și mortalitatea unei morți aparente. Se ignorează diferența dintre morțea fizică și cea biologică. Se ignorează, de asemenea, constituirea unei discipline care studiază procesul complex al morții omului, cunoscută sub termenul de tanatologie și care este jumătatea fundamentală obligatorie a medicului legist.

În epoca noastră s-a constituit o medicină paliativă care asistă muribundul în departamente spitalicești specializate. Tanatologia constituie de asemenea știința fundamentală pentru această medicină paliativă, aşa cum este anatomia pentru chirurg. Insuficiența cunoștere sau absența, în învățământ, a acestor două discipline explică geneza gravelor abateri bioetice în asistența bolnavului care a intrat în fază terminală a existenței.

Reproducere a unui detaliu din pictura lui Nicolae Grigorescu : Atacul de la Smârdan

**UNIVERSITATEA „SPIRU HARET“
A ACORDAT TITLUL DE
DOCTOR HONORIS CAUSA
EMINENTULUI JURIST CANADIAN
DE ORIGINE ROMÂNĂ¹
NICOLAE MATEESCU-MATTE**

Pag. 5

120 DE ANI DE LA PROCLAMAREA INDEPENDENȚEI ROMÂNIEI LA CAPĂTUL UNUI NESFÂRȘIT ȘIR DE EFORȚURI, LUPTE ȘI JERTFE ALE ROMÂNIILOR

Prof.dr.Ştefan LACHE

Proclamarea independenței de stat a României la 9 mai 1877 reprezintă un eveniment istoric de cea mai mare însemnatate atât pentru vremea săvârșirii lui, cât și după aceea, pentru mersul înainte al țării noastre. Independența condensează nesfârșite eforturi, lupte și jertfe ale românilor pentru libertate și neațârnare, ea nefiind un reflex conjunctural și, cu atât mai puțin, un act de bunăvoieță al marilor puteri, ci rezultatul logic al unui îndelungat proces istoric, al unei ample desfășurări de energie a națiunii înșesi. Numai cei care cred și luptă ajung la împliniri ferice. Este o regulă pe care poporul român a verificat-o din plin, oferind, prin experiența sa, unul dintre cele mai elocvente momente istorice ale luptei pentru cucerirea și menținerea stării de neațârnare statală.

(Continuare în pag. 8)

CERINȚELE UNEI DEZBATERI PUBLICE

(Continuare din pag. 1)

Valeurile cercetării științifice, ale științei intelectuale în general și ale științelor în patrimoniu omenești și al națiunilor, iar progresul lor de întreaga, eforturile pentru a depăși diversele crize și dificultăți, pentru a asigura un curs ascendent, umanist, civilizației arată că raporturile dintre știință și societate, mai bine spus, conștiința acestei relații au devenit, peste tot în lume, preocupări fundamentale de acționare, teme de reflecție continuă.

Actualitatea unei asemenea problematici - succint schițate în rândurile de mai sus, complexitatea să fiind evidentă - se răstrengă în mod deosebit, specific, în și asupra societăților zise în tranziție. Mai ales, dacă se are în vedere că prin natura și consecințele lor imediate, profundele reforme politice și economice, procesele democratizării, precaritatea resurselor financiare, trecerea bruscă de la centralizare excesivă la manifestarea liberei inițiative, înaintarea mai rapidă sau mai lentă a privatizării nu puteau și nu pot să nu se răstrengă și asupra organizării și structurilor cercetării științifice, asupra comportamentelor și mentalităților, se înțelege de la sine că în acest domeniu esențial al vieții sociale apar probleme noi. Acestea privesc, deopotrivă, interesele de ansamblu ale societății în tranziție, dar și statul, rolul și comportamentul

comunității științifice în sine, viața și activitatea cercetătorilor, inclusiv sub aspectul relației dintre libertatea și inițiativa personală și astinența socială (finanțarea publică sau privată). Așa cum rezultă și din experiența românească de după 1990, învățământul universitar și cercetarea științifică - domenii tradițional și organic legate între ele

- au parcurs și parcurg un dificil proces de readaptare, de modernizare, în cadrul căruia și-au făcut însă loc (aproape inevitabil, dar nu poate fi acceptată fatalitatea inevitabilității) tendințe de subiectivism și improvizație, măsuri luate sub presiunea evaluărilor pripite, conjuncturale, ca un fel de mimetism la mișcări și orientări politice, explicabile și chiar acceptabile în viață socială, dar infructuoase, contraproductive în sfera științei.

Nu incapă îndoială că interesele naționale majore și principiile democratice aduc în prim plan nevoia unor dezbateri publice în legătură cu situația și perspectivele cercetării științifice românești, cu valorile și valorificarea patrimoniului național în acest domeniu de avangardă al procesului, cu aspectele, pozitive și negative, ale continuității și discontinuității școlii științifice românești, cu

transferul de experiență și prestigiu prin dialog și cooperarea generațiilor de cercetători, spre a se evita pierderile irrecuperabile datorate unor practici, mai mult sau mai puțin "spontane", concretizate prin izolare, dispersare ori migrație transnațională, îndeosebi către țările care dispun de resurse (și care oferă, potrivit legilor pieței, condiții mai convenabile).

Există, așadar, o serie de aspecte, teoretice și practice, mai mult sau mai puțin discutate publice, deschis, în legătură cu interferențele organice între știință (tematică, structuri organizaționale, randament social-economic etc.) și procesele economico-sociale ale tranziției. O asemenea dezbatere îi privește sau implică în primul rând pe cei angajați în sfera cercetării, cadrele din învățământul universitar - public și particular - dar interesă și societatea în ansamblu, opinia publică, dat fiind impactul cercetării științifice asupra dezvoltării economico-sociale.

S-ar putea spune că pentru societatea în tranziție - cum este și România - în parte și datorită relativității conceptului dar și incertitudinilor privind viitorul mersului prin mult invocatul "tunel", dezbatările publice, pe orice temă și cu atât mai mult cele care caută să explice rolul științei în societate, sunt o sursă de "luminări", de învățăminte, în sensul expresiei formule a unui reputat savant român: "Câtă știință, atâtă conștiință". Este aici încorporată, se înțelege, și știința de a ieși la liman.

ECHIVALENTUL UNUI VERITABIL PROGRAM ECONOMIC

La București, în zilele de 18 și 19 aprilie a.c., a avut loc cel de-al III-lea Congres al Asociației Generale a Economiștilor din România (AGER), eveniment de referință în viața țării, datorită capacitatii lui de abordare și de sintetizare a marilor probleme economice și sociale cu care se confruntă România, de avansare a unor soluții viabile pentru depășirea crizei actuale. Ca organizație profesională de amploare națională, cu caracter neguvernamental, situată în afara partidelor politice, AGER s-a impus în conștiința românească, încă de la înființarea ei, asemenea unui factor de analiză lucidă, obiectivă a societății românești, ca un nucleu de reacție care să intenționeze aprecierea și inițierea pe argumente strict economice, evasmatematice și centrate în jurul unui principiu fundamental, identificat în apărarea intereselor naționale. Disponibilitatea pentru propulsarea întregii societăți românești pe ecourelor vieții moderne, prospere și stabile a reieșit împede, inclusiv din Apelul lansat de AGER, în iulie 1996, căre președintele și guvernul țării, către toate partidele politice, apel căruia majoritatea formațiunilor politice și site organizații din România îl au dat o apreciere favorabilă. Cu prilejul celui de-al III-lea Congres al său, AGER și-a reînnoit această disponibilitate de a contribui, prin specialiștii săi, la elaborarea unor programe economice anticeză, corelate astfel încât să întreacă un consens național, strict necesar pentru depășirea stării grave care a expusă economia României.

În același perioadă, în Raponul prezentat Congresului de acord N.N. Constantinescu, președintele Asociației

Generale a Economiștilor din România (AGER), în celelalte documente supuse analizei, ca și în dezbatările desfășurate pe marginea acestora, AGER și-a exprimat **adeziunea față de reformă reală a economiei și societății românești**, în concordanță cu mecanismele eficiente ale pieței concurențiale și inițiativei private, cu statul de drept, democratic, și consideră că la baza reușitei reformei se poate afla numai o strategie coerentă și consistentă. De aceea, AGER solicită **clarificarea**, în termeni că mai concreți și nu general declarativi, a tipului de economie și societate spre care este îndreptată România, a obiectivelor reformei, dintre care nu pot lipsi dezvoltarea umană durabilă, o structură economică pe deplin competitivă, ridicarea nivelului general de trai, compatibilizarea eficienței economice cu echitatea și coeziunea socială. S-a apreciat, pe bună dreptate, că legitimitatea, gradul de responsabilitate și eficiența oricărui guvernăminte se cer judecata tocmai în raport cu ameliorarea în termeni concreți a situației economico-sociale. Cu precizarea că intențierea strategiei și programelor de reformă **numai** pe sacrificiile populației, distribuirea inechitabilă a costurilor economice și sociale ale tranziției **numai** asupra anumitor categorii sociale nu reprezintă o soluție viabilă.

Congresul AGER a efectuat, de asemenea, analiza situației bancare din România, avertizat că forțarea restrukturării pe scara dezindustrializării conține pericolul colapsului unor sectoare întregi, a pledat pentru macrostabilizare economică, pentru întărire monedei naționale și pentru conserarea interesului național ca singurul criteriu care să valideze adoptarea unei strategii. Aceea din urmă principiu a fost argumentat pe larg inclusiv în dezbatere științifică finală, privind rolul capitalului privat și a celui autohton în procesul privatizării. Dezbaterea a avut ca bază o foarte interesantă corectare științifică, elaborată de dr. Gheorghe Zarnescu, directorul Institutului de Economie Națională, și de Ioan Erban, directorul general al Grupului de presă „Economist”. AGER consideră, de

coerțului, construcțiilor, serviciilor etc., evidențând însemnatatea revigorării procesului investitional într-o deplină transparență, a privatizării efectuate numai pe criterii economice de performanță, ca un factor de constituire și de consolidare a capitalului autohton și de atragere a capitalului străin performant, purtător de creștere economică și de progres tehnologic. Ca atare, privatizarea marilor întreprinderi reprezintă o soluție viabilă numai dacă noii proprietari au capacitatea finanțiară, managerială și tehnică de a asigura relansarea producției, recucerirea pieței externe și dacă apără interesul național al României. Iar coexistența mai multor forme de proprietate reprezintă în lumea modernă o realitate incontestabilă, solicitată tocmai de complementaritatea și potențarea reciprocă a piețelor de bunuri și servicii private și publice. Tocmai de aceea, distrugerea proprietății de stat prin slabă gestionare, rapt, corupție și degradare este o predică în mersul firesc al tranziției.

Congresul AGER a efectuat, de asemenea, analiza situației bancare din România, avertizat că forțarea restrukturării pe scara dezindustrializării conține pericolul colapsului unor sectoare întregi, a pledat pentru macrostabilizare economică, pentru întărire monedei naționale și pentru conserarea interesului național ca singurul criteriu care să valideze adoptarea unei strategii. Aceea din urmă principiu a fost argumentat pe larg inclusiv în dezbatere științifică finală, privind rolul capitalului privat și a celui autohton în procesul privatizării. Dezbaterea a avut ca bază o foarte interesantă corectare științifică, elaborată de dr. Gheorghe Zarnescu, directorul Institutului de Economie Națională, și de Ioan Erban, directorul general al Grupului de presă „Economist”. AGER consideră, de

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ SI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bârlădeanu
- Acad. Anghel Rugino
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof.dr. Constantin Ionete
- Prof.dr.doc. Alexandru Zanfir
- Prof.dr. Gheorghe Zaman
- Prof.dr. Petre Mălcomete
- Prof.dr. Mihai Dumitrescu

- Prof.dr. doc. Titu Georgescu

- Prof.dr. Stefan Lache
- Adrian Păunescu
- Prof.dr. Ion Robertan
- Prof.dr. Ion Mihai Popescu
- Prof.dr. Gheorghe Cazan
- Prof.dr. Ion Tudoseanu
- Prof.dr. Tiberiu Nicola
- Prof.dr. Virgil Constantinescu
- Prof.dr. Mihai Moroș

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE SI PROBLEME ALTE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof.dr. Mircea Nicolaeșcu
- Dan Lazărescu
- Prof.dr. Constantin Mecea
- Prof.dr. Marin Nedelea
- Prof.dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘI ÎNVÂTĂMÂNTUL

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof.dr. Emil Tocaci
- Prof.dr.doc. Grigore Posea
- Prof.dr. Gheorghe Secară
- Prof.dr. Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘI ÎNVÂTĂMÂNTUL

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnicu
- Prof.dr.doc. Victor Ciobanu
- Prof.dr. Caius Traian Dragomir
- Prof.dr. Andrei Fircă
- Prof.dr. Dorin Sarafolcanu
- Prof.dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof.dr. Nicolae Urseas
- Prof.dr. Ștefan Costea
- Prof.dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII SI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof.dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Dinu Săraru
- Prof.dr. Ion Dodu Bălan
- Prof.dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof.dr. Aurelian Bondrea
- Prof.dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof.dr. Ioan Scurtu

- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof.dr. Gheorghe Uglean
- Prof.dr. Antonie Jorgovan
- Prof.dr. Adam Popescu
- Prof.dr. Nicolae Popa
- Prof.dr. Andrei Popescu
- Prof.dr. Victor Dan Zlătescu

Director:

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

asemenea, că imperfecțiunile Legii nr. 18/1991 a fondului funciar au făcut ca privatizarea în agricultură să fie însăși de importanță distrugătoare de avută națională, iar măsurile de diminuare a rezervelor naționale de produse agricole cerealelor pun în pericol siguranța națională. O decizie corectă privind vânzarea părănitului către investitorii străini trebuie să se adopte cu consultarea, prin referendum, a populației. Aprecieri dintr-o interesante au fost formulate, inclusiv în Declarația Congresului, adoptată la sfârșitul lucrărilor, cu privire la protecția socială, la starea demografică a țării și întărirea familiilor, la avantajele cooperării și ale integrării economice a Republicii Moldova și României, la multe alte aspecte definitorii pentru societatea noastră.

În final, au fost modificate unele prevederi ale Statutului AGER și a fost adoptat proiectul Codului deontologic al economiștilor. Acad.prof.N.N.Constantinescu a fost reales președinte al Consiliului Național al AGER.

Mihai IORDĂNESCU

CONCERTUL EXTRASODATĂ DE MUZICĂ TRADITIONALĂ JAPONEZĂ

Recent, sub egida comună a Fundației „România de Mâine” și a Fundației pentru Schimburi Culturale Internaționale din Osaka - Japonia, un grup de muzică tradițională japoneză a prezentat spectacole la București, la Muzeul Național de Artă, Sala Auditorium și la Sibiu, la Casa de Cultură.

În mesajul de salut transmis cu acest prilej de domnul Hideo Hataya - primarul municipiului Sakai-Osaka, adresat domnului prof.dr. Aurelian Bondrea, președintele Fundației „România de Mâine”, s-a exprimat convinsarea că prezența muzicienilor japonezi va contribui la o mai bună cunoaștere a culturii nipone în România și la întărirea prieteniei între cele două țări.

Răspunzând acestui mesaj, profesorul Aurelian Bondrea și-a exprimat satisfacția pentru

organizarea acestei manifestări culturale și dorința ca asemenea contacte între Fundația „România de Mâine” și Fundația pentru Schimburi Culturale Internaționale din Osaka, precum și cu alte organizații similare din Japonia, să fie inițiate și în viitor.

Cele două spectacole ale grupului format din 27 muzicieni condus de marea maestră Utanori Shibata s-au bucurat de un succes deosebit. Au fost interpretate cu virtuositate în fața publicului piese reprezentative din creația muzicală japoneză, interpretate la koto și alte instrumente specifice japoene.

Artiștii japonezi au vizitat municipiile București și Sibiu, precum și orașele Ploiești și Brăovă. Înălțând elogioase asupra frumusețelor României și a întăririi cu publicul,

STAREA NAȚIUNII

PROFESIONALISM SI DILETANTISM ÎN MANAGEMENT

- Converzire cu prof.univ.dr. Mihail DUMITRESCU, director general al Institutului Român de Management - IROMA, șeful catedrei de management, Facultatea de Management Financiar-Contabil a Universității „Spiru Haret”

răspunsul la prima întrebare este DA, pentru că prin restrukturare crește gradul de atracțitate al întreprinderilor și acest răspuns nu a fost dat la timp. La două întrebare, răspunsul este NU, pentru că restrukturarea este un proces permanent.

De adăugat că procesele de restrukturare sunt înțelese parțial (asă văd să spunem nefericit). Sunt unii care cred că o investiție nouă, o reorganizare a unei linii tehnologice înseamnă restrukturare. Au fost simplificate brutal, din lipsă de cunoaștere și profesionalism minim. Restructrarea este un proces foarte cuprinzător și se referă la acțiuni în toate activitățile unei întreprinderi.

Mai există și ideea insuficient consolidată după care restrukturarea ar însemna ca o întreprindere mare să se spargă în 4-5 mici. Studiile pe care noi le-am făcut la Institutul Român de Management - IROMA - arată că acest proces de „spargere” poate fi realizat numai după analizarea răspunsurilor date la următoarele cinci criterii: să participe mai intens la soluționarea marilor probleme de reformă economică. La fel, nu au fost capacitate să participe mai activ nici managerii profesioniști - pentru că, din fericire, sunt încă mulți în România.

Construirea, de dată recentă, a CV-urilor de unele persoane care nu au avut nimic de relevat în activitatea lor de până acum, induce „diletantismul managerial”, în fapt, un mare pericol social. În această perioadă de criză în care nu se poate vorbi de o coerență a strategiilor la nivelurile economiei naționale, ramurilor și domeniilor, teritorial și de aici la nivelul întreprinderilor - este destul de greu de condus reforma.

In carte sa *Sfida mondială*, Jean Jaques Servan-Schreiber, citându-l pe fostul președinte francez Valer Giscard d'Estaing subliniază: „Lumea este nefericită pentru că nu știe încotro se îndreaptă”. Afirmația este, credem, valabilă și pentru noi.

Cum privesc managerii perspectiva restrukturării, sansa relansării economie?

În general, procesele de restrukturare și privatizare nu sunt bine înțelese. În România s-au pus două întrebări: 1) dacă restrukturarea precedă privatizarea? și 2) dacă restrukturarea este necondiționată legată de privatizare? Nu este locul aici pentru cercetări extinse. Nu este locul aici pentru comentarii extinse. Pe scurt,

ment s-a fondat pe o idee corectă în general, dar foarte prost aplicată. Întreg procesul de testare și, mai ales, de concurs (cine în față cui dădea concurs?) a făcut ca să nu prevaleze intotdeauna profesionalismul.

Sigur, prin Legea 66 s-a căutat să se creeze bazele omului statut pentru manageri care devin alțevea decât salariați ai unei întreprinderi, cu obiective clare de realizat, obligații numeroase etc. S-a dorit și nu s-a realizat întotdeauna, ca, în anumite situații, salariații (nu spun care și căți) să iasă oricărând în curtea întreprinderii cu placarde (fără motivații serioase întotdeauna) și să ceră demisia managerului. Ca să te angajezi serios în reformă, ceea ce comportă riscuri și determină nemulțumiri, cauzate de măsuri absolut necesare, trebuie ca într-un fel sau altul să ai și statutul de protecție profesională necesar. Nu numai managerii au din acest punct de vedere oscilații - se pot observa și la niveluri superioare de conducere economică. De ce? Astă presupune o pleoabă mult mai amplă a cărei coordonată esențială este și va rămâne PROFESSIONALISMUL.

Vă rugăm să definiți rolul FPS în respectarea obligațiilor, dar și a drepturilor managerilor - respectarea acordării cotei de participare la profitul net realizat an de an, conform procentului stabilit prin contract.

- FPS-ul și celelalte agenții guvernamentale au în activitatea lor numeroase comportamente burocratice care rezultă în principal din neînțelegerea faptului că rolul lor este de a se pune în slujba economiei, a reformei economice reale și nu de a trata „de sus” relația cu agenții economici.

Apelăm la consultanti străini (pe bani mulți, adesea) nu îi folosim mai bine pe cei autohtoni și nu am înțeles că într-o perioadă atât de critică pentru reformă **efortul propriu** al agenților economici (nă refer la mariile întreprinderi încă având capital public predominant) nu este susținut mai mult prin acțiuni de training și, mai ales, de consultanță directă la față locului.

Să mai spunem un lucru. Reprezentanții FPS și FPP în

OPINIA NAȚIONALĂ

Adunările Generale ale Accionarilor nu au fost totdeauna bine alese. Mulți dintre ei sunt de o „modestie profesională” evidentă, ca să nu folosim alt termen. Nu cred că acest lucru e unul de nevoie absolvit de situația care a evoluat critice într-o serie de unități economice.

Și pentru a nu vă dați un exemplu „străuș” de intervenție a FPS, total neștiințifică și burocratică. FPS a difuzat printre circulație cum trebuie să arate o organizație (atunci, nu o structură de organizare care este alțeva și nu poate fi transmisă pentru toată lumea de cineva foarte desejat de la București) la anumite tipuri de întreprinderi. Ideea este de mare absurditate, pentru că la nivelul chiar a două întreprinderi de același profil și de aceeași mărime, structurile pot și trebuie adesea să fie diferențiate pentru multiplele elemente de specificitate organizațională și nu numai. Astă scrie de mult în cărțile de management care lipsesc probabil din bibliotecile autorilor unei adunări reglementări.

Care este la ora actuală raportul între managementul macroeconomic și cel microeconomic și aportul său la realizarea unei predictibilități autentice?

- Există prea puține legături. Sigur, economia de piață este o economie descentralizată în care trebuie să se manifeste deplin autonomia agenților economici. Statul, ca peste tot în lumea dezvoltată, își reduce treptat intervențiile și acționează în principal prin părghii economice de reglare. Fără el, în România, acest rol este în măsură suficientă, în dependență de o strategie clară? Este o întrebare la care răspunsurile pot fi date la diferite niveluri de conducere și, probabil, într-o manieră diferită.

Dacă punem problema evoluției previzibile, opinia unui slujitor în ale managementului de foarte multă vreme este aceea că reușita, performanța în economie ca și în alte domenii de activitate nu poate veni decât de la „profesionalism și de la promovarea unei autentice scări a valorilor în societatea românească.

Adela DEAC

Julia ONITĂ - ARHITECTURA

LIMBĂ - ARTĂ - ȘTIINȚĂ GRAMATICA DIN MINTEA NOASTRĂ ȘI CEA DIN CĂRTI

Acad. Ion COTEAU

Model în care se conțină și se dezvoltă gramatica limbii folosite de fiecare vorbitor este o problemă deosebit de complexă. Ea presupune pe de o parte imbinarea în mintea noastră a unui factor psihologic, a unui sociologic și a unei logice; iar pe de altă parte, condiționarea lor reciprocă într-o anumită ordine.

Din punct de vedere psihologic, diversele evenimente la care participăm lăsă în creierul nostru urme, cărora psihologii și medicii le spun **engrume**. Din perspectivă strict anatomică nu se știe prea bine în ce constau ele, dar de vreme ce se localizează în celulele din creier, înseamnă că, într-un fel sau altul, ele se vor reflecta și în acțiul comunicării verbale. Este, de asemenea, de la sine înțeleas că, într-un fel sau altul, engramele din mintea oricărui dintre noi vor coincide cu ale celorlalți însă vorbitori din aceeași comunitate social-culturală.

În practică, ele se manifestă prin forme verbale (cuvinte și enunțuri, adică propoziții și fraze). Datorită acelorasi engrame se dezvoltă și capacitatea noastră de analiză prin comparația diverselor forme ale vorbirii. Astfel, se ajunge ca o secvență de sunete cum este, de exemplu, **bară să fie** și numai distincță în pronunțarea de **pară**, **de vară** etc., ci să ducă și la fixarea în minte a opozitiei dintre **b și p** și dintre **e și i**, care poate reacționa și **în bată**, **pată**, **vată** etc., iar să se opună și lui **f**, **c**, **fătă**.

Pe aceeași bază se stabilesc și elementele cu ajutorul cărora formăm cuvintele noi sau variante ale lor, adică **prefixele**, **sufixele** și **desinențele**, acestea însă la un nivel de abstractizare mai înalt.

Unul dintre multele exemple ilustrative posibile este (a) **învăță**. El

constituie baza pentru **învățare** (de ex. **învățare de minte**), pentru **învățat** (ca adj.: **om învățat** și ca substantiv: **învățatul**) apoi: **învățăcel**, **învățătură**, **învățământ** (vezi și pl. **învățăminte**). To de aici avem pe **învăță** ca substantiv și pe **desvăță**, de asemenea substantiv, și, bineînțeleas, pe **învățător**.

Aceste forme se mișcă înăuntru unui subsistem întemeiat pe imbinarea selectivă a bazelor (înăuntru) cu subsistemul de prefixe, sufixe și desinențe care este organizat fără îndoială ca urmare a engramelor fixate în creierul nostru. Puneră lor în relație jine fără îndoială de experiență și uzul social-cultural încă din fragedă copilarie, de îndată ce începe comunicarea, dar atunci nu toate formele de felul celor date mai înainte ca exemple se imprimă în mintea noastră. Ele se înmulțesc însă și cu timpul se asociază sistematic.

Este deci inexactă teza adeptilor gramaticilor transformaționale care, pomind de la afirmația lui N.Chomsky, susțin că gramatica se află în mintea noastră încă de la naștere.

Po de altă parte, gramaticile transformaționale pornesc de la premisa că structura fundamentală a enunțurilor (propoziții sau fraze) rezultă din imbinarea unui nume (respectiv a unui grup nominal, GN) cu un grup verbal (GV), ceea ce se confirmă în multe situații, dar, cum vom vedea imediat, nu în toate. Astfel, dacă spunem, de exemplu, **Ciripesc vrăbi în copaci**, GN este în copaci, iar cel verbal **ciripesc vrăbi**. Tot astfel, dacă spunem **Calul de dar nu se caută la dinți**, GN este calul de dar, iar cel verbal (GV) nu se caută la dinți.

Aceasta reprezintă prima treaptă a analizei. A doua constă într-o nouă diviziune. Astfel circipeșe vrăbi, caracterizat la început ca GV se desparte apoi în V+N(ume) etc.

Indiscutabil că această modalitate de analiză prin segmentarea enunțurilor de felul celor de mai sus are avantajele ei, dihotomia fiind evidentă. De îndată însă ce ne aflăm în prezența unor enunțuri mai complexe, segmentarea în GN și GV poate să devină neștiințificătoare. Astfel în cazul frazei **Bate șeaua să priceapă iapa**, ne aflăm în fapt în prezența a două grupuri verbale, unul fiind **bate șeaua**, iar al doilea restul enunțului, ceea ce reăstoarne formula de bază, potrivit căreia un enunț cuprinde, se subînțelege în mod obligatoriu la prima treaptă a analizei, un GN și unul GV, chiar dacă la a treia treaptă a schemei analitice transformaționale GV **bate șeaua** este considerat ca imbinarea unui verb cu un nume. La fel de discutabilă este teza transformaționalistă și într-un enunț ca **Apă trece, pietrele rămân**, unde am avea două grupuri verbale, unul fiind **apă trece**, iar al doilea partea finală enunțului.

Limitele gramaticilor transformaționale devin și mai evidente în cazul unor enunțuri complexe cum este, de exemplu, fraza următoare din povestirea lui M.Sadoveanu, **Codrul**:

„Să Voineu, om scund, cu mustata neagră, se uită în juru-i la toate și rămânea apoi cu ochii mici pironiți spre intunecimea pădurii, parcă se găndeau la altă viață care a fost odată pe-acolo, parcă găndeau la Ion Alela, care cine săce se suflet năcăjă o fi fost; pe urmă, dicoată, întorcea capul și stătea privind spre nevăstă-să, Măriuca.”

Nu nevoie să intrăm în amănunte spre a dovedi că analiza tradițională care pune în prim plan relația subiect-predicat și în funcție de ea celelalte elemente dintr-un enunț și mult mai adevarată pentru un text complex de felul celui citat decât tehnica propusă de gramaticile transformaționale.

După părere noastră, aceasta arată că gramaticile tradiționale pun în evidență nu numai mersul cugetării, ci și relațiile implicate prin predicăție. În aceasta constă și valoarea lor indisutabilă.

La Salonul național de carte "LIBREX '97"

In tumultoasa tranziție la economia de piață, brâzdată de atât de tensiuni și dezechilibre de tot felul, **Salonul național de carte**, organizat nu de mulți la Iași, reprezintă un demers generos sfidând toate aceste dificultăți ale existenței noastre cotidiene. Un adevărat eveniment cultural ce oferă un generos răgaz de reflecție spirituală, de trecere în revistă a activității editoriale marcată și ea de contextul social-politic actual.

Prezența **Editurii Fundației "România de Mâine"** la acest Salon de anvergură națională este cu atât mai relevantă, cele 46 titluri de cărți cu caracter social-politic, științific, cursuri, culegeri ilustrând ele însele o activitate prodigioasă ce s-a afirmat de-acum viguros în plan editorial și nu numai. Prestigioasele lucrări - **Sociologia culturii** de prof. dr. Aurelian Bondrea, **Starea națiunii, Integrarea europeană - prioritate în politica externă a României**, coordonată de Valentin Lipatti, **Istoria și sociologia religiilor - Creștinismul** de Ion Mihail Popescu, **Teoria dreptului de Adam**

intrebări: L-o fi omorât vreo mașină și soferul l-a dus în port bagaj și l-a avizat la marginea orașului? O fi leșinat el pe undeva în urma unei intoxicații? S-o fi rătăcit? L-o fi răpit cineva? O fi fugit de către?

Copilul e găsit spânzurat, sub scară, la subsol. Cine să-l fi ucis și care să fi fost mobilit? După multiple bănuiri de criminali în rândul unor recidiviști, bănuială se îndreaptă și spre mamă, aflată într-o relație amorosă cu un tânăr chipeș de la Ministerul de Externe și chiar spre o sinucideră.

Sinucidere a fost, dar nu voia și nu motivată de disperare trafului, cum se bănuie, ci dintr-o joacă cu urmăre fatală. Poate, răspunzând esteticului literaturii polițiste, era și mai captivant dacă făptușii nevinovați nu s-ar fi autodemascat, ci ar fi fost descooperiți prin tactica și inteligența polițistului.

„Nene, pe Irinel nu l-a omorât nimenei, el a vrut să moară - declară unul. Așa a fost jocul, el l-a luat în serios, și s-a dus; el a vrut să plece. Noi ne-am jucat de-a serif și și asasini, el s-a nimenit să fie seriful, noi asasini - adică eu, Nelupă, Pepe și Miju - dar n-am avut pom în curte, ca să-l spânzurăm pe serif, și atunci, el ne-a zis că știe o teavă pe tavă, sub scară. Ne-am dus, am găsit teava, l-am legat, el a făcut pe mortul și gata. Numai că noi ne-am continuat jocul și am plecat afară, dar el a luat-o în serios și n-a vrut să iasă cu noi. A rămas acolo, afărat de frângie. Ză, nene, să moară mama dacă mint”. Să dici mintea?

Dar, schițele lui Olimpian Ungherea respectă o lege generală a artei, ele rămân opere deschise, lăsând cititorul să dezlegă ultimele complicații. Astădăcă

farmec și captează interesul cititorului. Cum să judeci întâmplarea de roman negru și crima fără voie din **O fată și doi grădinari**? E greu, dar captivant pentru cititor.

Cum să judeci vina unui nebun, dar și nevinovăția copilărescă a unor naivi, care fără să-și dea seama, transformă jocul, într-o crimă?

Repet! Aici stă farmecul artistic al construcțiilor epice, realizate de Olimpian Ungherea cu ajutorul unui eroi erou, se pare, din realitate, care a anchetat criminali, dar și și martor și informator de înaltă moralitate pentru scriitor, dar și personaj-narator.

Talentul scriitor de literatură polițistă Olimpian Ungherea a publicat o carte foarte bună, folositore pentru educarea și înnoirea spiritului în perioada de tranziție. O carte plăcută la lectură și folositore!

Schițele, povestirile lui Olimpian Ungherea, fiind ale unui autentic jurnalist, cunoșător profund al realității, sunt autentice și zăgăduitoare, uneori tulburătoare documente de viață, în genul celor publicate de vechea revistă ieșeană „Viața românească”, sunt documente despre un actual care și cu totul altceva, mult mai complex și mai semnificativ, decât un provizoriu. Se ascunde în sămburele lor o permanență, un etern uman, în căruia măna se ascunde mereu o ghăișă care poate zgâria, sfâșia, sugruma și ucide, la adăpostul unei incitări enigme, pe care trebuie să o delezge polițistul, procurorul, medicul legis, într-un cuvânt, anchetatorul.

Olimpian Ungherea ne-a dat o carte cu un prieten, într-o vreme când „hișul omu sub vremuri” pare a fi rămas fără prieten și cu mulți, prea mulți dusean-

CARTEA CA PRIETEN

(Continuare din „Opinia națională”, nr. 173)

Respectând specificitatea genurilor, vom spune că stilul literaturii polițiste se căde și ca în **De bello Galico** a lui Caius Julius Caesar: **nudi, recti et venusti**.

Cititorul schițelor din **Scără către infern**, va constata că stilul lui Olimpian Ungherea este simplu, direct, clar, satisfăcând cerințele artistice ale literaturii polițiste. Olimpian Ungherea se întrebă mereu în subtext, ca și L. Rebreanu în motto-ul de la romanul său polițist **Amândoi**, cu cuvintele scriitorului latin Quintilianus: **Quis, quid, ubi, quibus, cur, quomodo, quando?**

Cine, ce, unde, pentru cine, pentru ce, în ce fel, când? Sunt întrebările la care trebuie să răspundă literatura polițistă, detectivă, pe care un critic de finețe intelectuală a lui Vladimir Streinu o definea ca fiind „ultima devenire a epocii noastre”. La ele, schițele lui Ungherea răspund substantial și organic, nu declarat, ci prin demersul epici.

În **Scără către infern**, cadavrul avocatului Armand Paulescu și găsit într-o cameră de mansardă: „legat de măini și de picioare, cu un cablu electric, în gură cu un căluș, peste gura lipsită, o fagie slingeră de leucoplast”.

Polițistul, căpitanul Andrei Zavera e chemat să descopere făptușul. La anchetă, diversele persoane interrogate exprimă cele mai felicitări presupuneri, făcute parțial plăznitoare și parțial, vecină-

rationali, de circumstanțe exacte d'un eveniment mistericuș.

După patru semne de întrebare și tot atâtea bănuieri sau certitudini, vine al cincilea în schița lui Ungherea, care nu aduce, însă, un hapiend. Fiul victimei, un descrezărat, retardat mental declară, punând fără să vrea, desigur, degetul pe rana literaturii polițiste, pe sarcina grea a autorului ei:

„Eu l-am omorât pe tata... eu l-am ucis. Dar nu-i suficient să afirm eu acest lucru, pentru că marturia unui nebun nu-i decât un fals în fața justiției. Tu, polițistule, trebuie să găsești probele. Caută-le”.

Autorul îl lasă cam aici pe cititor. Era, poate, o reușită și mai mare, dacă-l afișa pe criminal printre o serie de deducții logice, inteligente (literatura polițistă și un admirabil joc al inteligenței), și nu numai, printre o confesie spontană, printre-o întâmpinare, cum e cazul și în schița **Moartea Serifului**, în care copiii mărturisesc felul morții colegului lor, Acelu, copilul din flori al profesorului Areția Stelaru a dispărut. Dispariția ridică chinuitoare

UNIVERSITATEA „SPIRU HARET” A ACORDAT TITLUL DE **DOCTOR HONORIS CAUSA** EMINENTULUI JURIST CANADIAN DE ORIGINE ROMÂNĂ **NICOLAE MATEESCU-MATTE**

Fundația „România de Mâine” și Universitatea „Spiru Haret” din structura acesteia nu cunoscut, în ziua de 25 aprilie a.c., solemnitatea pleină de vizită emblemului jurist canadian de origine română, dr. Nicolae Mateescu-Matte, și de cinstirea distinsului oaspete, de către Senatul Universității, cu titlul de Doctor Honoris Causa.

Profesorul Nicolae Mateescu-Matte a fost primit la Fundația „România de Mâine” de către prof. dr. Aurelian Bondrea, președintele Fundației și al Senatului Universității „Spiru Haret”, de alte personalități din cadrul acestor prestigioase instituții social-umaniste de cultură, știință și învățământ. A avut loc un dialog fertil cu privire la statutul, realizările și obiectivele Fundației „România de Mâine”, între care și acelea de a cultiva și promova valorile culturii naționale și universale, de a contribui la dezvoltarea învățământului, științei și culturii, de a se oferi, ca un cadru adecvat, pentru dezbaterea publică, pentru confruntarea de idei pe probleme teoretice și practice de larg interes național. Totodată, oaspetul i-a fost înfățișat istoricul și structura Universității „Spiru Haret” care cuprinde mai multe institute, facultăți și colegii, reprezentând o alternativă în raport cu cele de stat și, în unele cazuri, chiar o nouătate ca profil. Aici se pregătesc, la un nivel superior de exigență, peste 15.000 de studenți.

Distinsul oaspete a manifestat un interes deosebit față de toate aceste aspecte, a dat o înaltă apreciere realizărilor obținute și a urat succese deplin în materializarea proiectelor Fundației „România de Mâine” și ale Universității „Spiru Haret”.

A urmat, în sala Senatului, solemnitatea acordării titlului de **Doctor Honoris Causa** al Universității „Spiru Haret” emblemului oaspete. La solemnitate au participat prof. dr. Aurelian Bondrea, președintele Fundației „România de Mâine”, acad. Ion Coteanu, rectorul Universității „Spiru Haret”, acad. Stefan Milcu, acad. N.N. Constantinescu, acad. Vasile Gionea, acad. Marius Peculea, secretar general al Academiei Române, prof. dr. Victor Dan Zlătescu, judecător la Curtea Constituțională și decanul Facultății de Drept a Universității „Spiru Haret”, prof. dr. Ion Rebedeu, primvicepreședinte al Fundației „România de Mâine”, prof. dr. Stefan Lache, secretar științific al Senatului Universității „Spiru Haret”, prof. dr. Coralia Angelescu, prodecan al Facultății de Drept, alii membri ai Senatului, cadre didactice și studenți ai Universității „Spiru Haret”. Au fost de față prof. dr. Irina Moroianu

Zlătescu, directorul Institutului Român pentru Drepturile Omului, distinsi invitați, cercetători științifici în domeniile dreptului, judecători și procurori.

Solemnitatea a inceput prin intonarea tradiționalului imn universitar „Gaudeamus Igitur”. Acad. Ion Coteanu a transmis distinsului oaspete felicitările Senatului Universității „Spiru Haret” pentru strălucita lui activitate în domeniul Dreptului Internațional, pentru fundamentarea Dreptului aerian și spațial, ca factor de cooperare internațională și de menținere a păcii. Vorbitorul a evidențiat unanimă apreciere acordată lui Nicolae Mateescu-Matte în lumea științifică de pretindeni și în ţara de origine a savantului, România, în a cărei Academie, Nicolae Mateescu-Matte a fost ales membru de onoare.

Prof. dr. Victor Dan Zlătescu a prezenta, într-un substanțial *Laudatio*, personalitatea laureatului, subliniind că pentru comunitatea academică de la Universitatea „Spiru Haret” este o zi de sărbătoare, întrucât unul dintre cei mai reputați juristi ai lumii devine membru al ei. Decernarea titlului de **Doctor Honoris Causa** profesorului Nicolae Mateescu-Matte - a subliniat vorbitorul - reprezintă un act de consacrație a vieții științifice din Universitatea „Spiru Haret”, care a încis în ultimii ani, în rândul doctorilor săi, mari personalități ale vieții științifice juridice din Europa.

La numele acestora se adaugă acum cel al profesorului Nicolae Mateescu-Matte ale cărui lucrări l-au consacrat ca pe unul din întemeietorii unei noi discipline în domeniul dreptului, care a căpătat în ultimile decenii o însemnatate cu totul excepțională: cea a dreptului aero-spațial.

Cea mai mare parte a activității științifice a profesorului Mateescu s-a desfășurat în Canada, ca profesor de Drept aerian și de Drept spațial la Universitatea din Montreal și la Institutul de drept aerian și spațial al Universității Mc. Gill din același oraș, apoi profesor de Drept internațional și organizații internaționale la Facultatea de științe economice și sociale de la Universitatea din Montreal.

În Franță, profesorul Mateescu a predat la Paris, la Institutul Internațional de studii și cercetări diplomatici din Paris, la Institutul de înalte studii internaționale al Universității din Paris, la Universitatea Aix-Marseille, Nantes, le Collège de France.

Dintre publicațiile care au făcut faima internațională a profesorului și care fac obiectul unei impresionante liste de lucrări au fost citate, în primul rând, tratatele de Drept aero-spațial și de drept aerian și aeronautic, apărute în versiunile franceză și engleză. Alături de acestea înfățișă lucrări de mare interes științific, cum ar fi cele intitulate „La cutume dans les cycles juridiques internationaux”, „Le

niciodată că este român. În vasta sa activitate, el s-a mândrit întotdeauna că aparține acestui popor și a fost un permanent ambasador al țării noastre, căutând să-i servească peste tot interesele în limitele puterilor sale. „Iată de ce, primirea profesorului Nicolae Mateescu-Matte în comunitatea noastră universitară reprezintă un eveniment de rezonanță, pe care îl sărbătorim cu speranță secretă de a-l vedea într-o zi predând cursuri la această universitate“ - a spus, în încheiere, prof. dr. Victor Dan Zlătescu.

Rectorul Ion Coteanu a dat citire hotărârii prin care Senatul Universității „Spiru Haret” îi accordă eminentului oaspete titlul de **Doctor Honoris Causa**. Apoi a înmânat savantului Nicolae Mateescu-Matte diploma și însemnele titlului de **Doctor Honoris Causa**, adresându-i, în numele tuturor celor de față, călduroase felicitări și urări de noi succese în activitatea pe care o desfășoară.

Nicolae Mateescu-Matte, vădit emotionat pentru înaltă distincție primită, a mulțumit din toată inimă Fundației „România de Mâine”, Universității „Spiru Haret”, inclusiv „ca mandatar al profesorilor mei români care, cu mulți ani în urmă, m-au învățat să privesc în-sus, spre ultimile frontiere“. După care a făcut, „în frumoasa noastră limbă românească“, un istoric al eforturilor cercetătorilor de pretutindeni pentru a impune legile dreptului internațional și dincolo de spațiul nostru terestru.

Procesul istoric ca atare a fost profund marcat de utilizarea bombei atomice, în august 1945, care a schimbat bazele clasice ale relațiilor internaționale, de dezvoltarea vertiginosă a tehnologiei, a relațiilor economice și a celor politice, grăț cărora dreptul trece pe locul al patrulea în preocupările lumii contemporane. Și tocmai evoluția, adeseori contradictorie și amenințătoare, a politicului, economicului și tehnologicului a impuls Dreptul internațional aero-spațial ca pavăză împotriva distrugării printр-ură atomică și obligă pe conducătorii statelor celor mai puternice ca, peste deosebirile de principii politice, să accepte atitudini de compromis în vederea definitivării unui viitor tratat extraatmosferic, cuprinzător și cu garanția durabilității.

În încheierea cuvântării sale, prof. Nicolae Mateescu-Matte a spus: „Doresc colegilor mei români să preia făclia noastră doctrinară și să lumineze drumul spre astre al omului“. În aplauzele asistenței, laureatul a mulțumit încă o dată pentru cinstirea de a-i se fi acordat titlul de **Doctor Honoris Causa** al Universității „Spiru Haret“. (M.I.)

120 DE ANI DE LA PROCLAMAREA INDEPENDENȚEI ROMÂNIEI

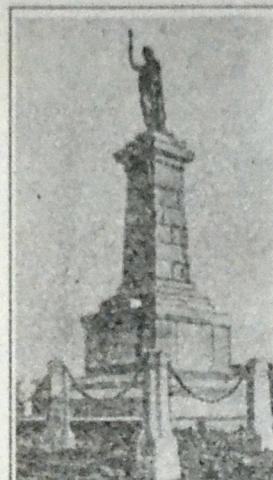
(Continuare din pag. 1)

Astăzi într-o lăzidă de la 9 mai 1877 a fost posibilă capitală română să acționeze diplomatică și să desfășoare războiul său împotriva Imperiului otoman. Aceasta, supraveghind desfășurarea războiului din 1877-1878, nu au lăsat Rusia să rezolve singură "questiunea orientală", devenită demultă de interes european. Tratatul de la Berlin, din 1878, va reflecta din plin aceste interese ale marilor Puteri, stabilind un alt echilibru de forțe în Europa, în cuprinsul căruia un loc important îl-a revenit Germaniei.

Acest context politic internațional, raportul de forțe dintre marile puteri europene au influențat și, la rândul lor, au fost influențate de orientarea și dezvoltarea progresivă a luptei naționale a românilor, de acțiunile lor energetică pentru dobândirea independenței.

Conflictul balcanic din 1875 - prelungit și intensificat în 1876 prin intrarea în acțiunea împotriva Imperiului otoman a Bulgariei, Serbiei și Muntenegrului - a readus Sud-Estul Europei în centrul politic continental și a creat împrejurările politice noi care vor fi folosite de România în vederea cuceririi independenței de stat.

Cu toate că, la începutul conflictului, guvernul român, spre a evita o ocupație militară străină, adoptase oficial o atitudine de neutralitate, nu a îngredit manifestările firești, de simpatie ale opiniei publice în favoarea luptei de eliberare a popoarelor din Balcani, subliniind că "are datoria să apere interesele și drepturile săi spre a nu suferi cea mai mică atingere".

Monumentul de la Rahova ridicat în memoria ostașilor români căzuți în războiul din 1877-1878.

În aprilie 1876 grupările liberale unite și decise să considere neutralitatea doar ca o etapă necesară pe calea participării României la evenimentele ce se aflau în plină desfășurare.

Între timp, agăvinarea crizei Imperiului otoman prin mișcarea juniorilor turci și înlocuirea sultanului Abdul Aziz cu Murad al V-lea, cu scopul de a determina Poarta să recunoască independența României, ministru de externe Mihail Kogălniceanu a trimis la 16 iunie 1876 reprezentanților diplomatici români o notă, însoțită de un amplu memorandum explicativ, ce trebuia adășă la cunoștință guvernului străin în mod confidențial, cerându-le, totodată, ajutorul să convingă pe "ministrii sultanului să adopte față de România o politică mai dreaptă și mai potrivită intereselor celor două țări". În memoriu se prezintă documentat și pe larg revendicările românești: recunoașterea individualității statului român și a denumirii sale istorice de România, inviolabilitatea teritoriului român și fixarea graniței între România și Turcia pe talveg, admisierea reprezentantului României în corpul diplomatic, recunoașterea pașaportului român și neamteșteal consulilor români în afacerile privind pe români din străinătate și altele. Aceste revendicări reprezentau în fond o cerere indirectă de ieșire de sub suzeranitatea otomană și de recunoaștere a independenței statului român.

Judecat prin prisma evenimentelor petrecute ulterior, Memoriumul din 16 iunie apare ca un act necesar pentru a demonstra că România incerca să épauzeze toate căile pacifice înainte de a se angaja într-o luptă armată, mai ales că această implica o alianță cu puterile de la nord.

Reacțiile puterilor europene la Memorium redactat de Mihail Kogălniceanu au reprezentat un test al perspectivelor României de a obține recunoașterea independenței pe calea negocierilor. Guvernul otoman a adoptat tactica tergiversării, declarând că nu

Moment din bătălia de la Vidin

intenționa să ia în considerare documentul înainte de terminarea ostilităților. Imperiul otoman s-a finalizat, probabil, mai receptiv dacă puterile europene ar fi sprijinit doleanțele românești, dar atitudinea acestora, a fost în cel mai bun caz, rezervată.

La Londra, s-a vorbit cu reîntelegerile despre aspirațiile legitime ale României, de "ambitie boala vicioasă", iar la Paris, cererile românești erau considerate "primejdioase și supăratore". Formal, Germania și Austro-Ungaria au considerat că revendicările românești erau justificate, dar, practic, nu au întreprins nici un demers în acest sens pe lângă guvernul otoman. Guvernul Rusiei, care și proclama urbi et orbi sprijinul față de popoarele supuse dominației otomane, a replicat că nota circulară era neopportunită; baronul Dimitri Stuart, trimis tocmai în acel timp ca agent diplomatic la St. Petersburgului la București, i-a transmis instrucțiuni să frâneze tendințele României de a obține "independență completă" și să acioneze pentru a determina guvernul principal să renunțe la acte ce ar avea darul "de a irita prematur Poarta" și de a "precipita în Orient o criză primejdioasă pentru pacea generală".

Generalizarea conflictului în Balcani, prin intrarea în război împotriva Portii a Serbiei și Muntenegrului, a agrava și mai mult criza orientală și a determinat intensificarea contactelor diplomatici dintre marile Puteri. În acest context, se înseră întâlnirea de la Reichstadt, în Boemia, dintre țarul Rusiei Alexandru al II-lea și împăratul Austro-Ungariei Francisc Iosif, însoțit de ministrii de externe Gorchakov și Andrássy, unde s-a ajuns la un acord verbal ce se va concretiza, în ianuarie 1877, într-o convenție secretă scrisă, care prevedea ca, în cazul prăbușirii Imperiului otoman, Rusia să reîntre în hotările dinainte de 1856, reîncorporând cele trei județe românești din sudul Basarabiei; Austro-Ungaria să ia o parte din Boemia și Herțegovina; Serbia și Muntenegru să-măresc teritoriile în dama Turciei, iar Bulgaria să devină autonomă.

Începutul negocierilor cu Rusia nu a întreprins demersurile pe lângă celelalte Puteri în vederea obținerii independenței. Putele europene au dat răspunsuri echivoce ori, în cel mai bun caz, au dat instrucțiuni reprezentanților lor să pună problema în dezbaterea Conferinței puterilor seminătare ale Tratatului de la Paris din 1856, convocată în decembrie 1876 la Constantinopol. Guvernul român a trimis un delegat care să obțină de la Conferință recunoașterea independenței României sub forma neutralității absolute și a garantiei speciale în cazul unui război între Poarta și una din Puterile vecine. Conferința nu a acceptat să derbolească ceea ce România și Bulgaria au obținut.

Acțiunile diplomatice întreprinse de Mihail Kogălniceanu, izbindu-se de împotriva Portii și a Puterilor garante, deschideau drumul trecerii de la perioada

(Va urma)

IMPREJUÑĂRI POLITICE NOI CARE FAC NECESSAR INIZIEREA PE FORȚELE PROPRIE

Acțiunile diplomatice întreprinse de Mihail Kogălniceanu, izbindu-se de împotriva Portii și a Puterilor garante, deschideau drumul trecerii de la perioada

**REVISTA
OPINIA
națională**

**Machetarea computerizată și tiparul
executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE
SI TIPOGRAFIA
- FUNDATIEI "ROMANIA DE MAINE"**

REDACTIA SI ADMINISTRATIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Teatrului, Sector 4, Tel. 021-5010000/5010010

Revista se poate procură prin abonament sau, direct, de la sediul redacției.

**Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei.
Plata abonamentele se face prin mandat postal sau dispozitive de plată pe adresa: Fundația "România de Maini", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Teatrului, Sectorul 4, București, Com 451.00.972-
B.C.R.-S.M.B.**